

A woman with dark hair, wearing a light pink dress with a white lace collar, is sitting on a stone ledge by a river. She is looking off to the side with a thoughtful expression. In the background, there is a small white wooden bridge over the river, surrounded by lush green trees and foliage.

E. Sarkama-Voigt

Marie

– Kukka valkein siivin

Marie – Kukka valkein siivin

Eila Sarkama-Voigt

Marie – Kukka valkein siivin

Katso Marie,
mitä tuon sinulle,
kukan valkein siivin.
Se on syntynyt virran rannalla
täynnä kevään unelmia

Henrik Ibsen
Med en vandlilje

Marie – Kukka valkein siivin

Copyright 2012 Eila Sarkama-Voigt

Taitto: Marjut Vuolanne

Kustantaja: Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-498-645-8

Eräs keskustelu Syreenitiellä

Minna Rosener silittää keittiössä valkoisia pitsiverhoja. Hän asettaa huolellisesti silitetyn verhon tuolin selkänojalle ja tarttuu toiseen. Hän huokaisee tuskin kuuluvasti. Miten paljon on vielä tekemättä!

Mutta jouluna on tapana, eikä kunnon perheenäiti voi siltä välttyä, että kaikki huoneet on siivottava, keittiön hyllyihin ja liinavaatekaappiin on laitettava uudet paperit, eikä saa unohtaa reunojen koristenauhoja. On kiillotettava hopeat, leivottava piparkakkuja, paistettava kinkku, ja mitä kaikkea onkaan tehtävä, että koti näyttäisi melkein kuin uudelta eikä kukaan löytäisi moitteen sijaa.

Minnan kiireisen touhuamisen keskeyttää ulko-oven soittokellon kilahdus. Ovella seisoo valkoisessa esiliinassaan naapurissa asuva rouva Moltke.

– Anteeksi, että tulen näin. Mutta voisitkohan lainata minulle kanelia? Leipominen on kesken, enkä ehdi kauppaan.

– Tottahan toki. Paljonko tarvitset? Arnold on tuonut leipomosta melkein säkillisen.

– Sitä arvelinkin. Jos panisit vain pieneen pussiin. Palautan heti kun ehdin.

– Antaa olla. Saat joululahjaksi. Mutta ei kai sinulla niin kiire ole, ettet ehtisi nauttia paria kupposta kahvia isoäidin seuraksi? Hän on kovasti kysellyt sinua.

– Piikatyttö katsoo sen verran, etteivät leivonnaiset paistu liikaa. Miksei sinulla, Minna, ole lainkaan kotiapua?

– Arnold on kyllä ehdottanut, mutta en huoli. Kai tällaisen pienen perheen jaksaa hoitaa yksikin ihminen.

Olohuoneessa istuu tavanomaisessa paikassaan keinutuolissa vanha rouva Gertrude Rosener. Puoliksi kirjailtu ristipistotyö lepää käsien alla mustalla leningillä. Silmät ovat puoliummessa. Vaikuttaa siltä, kuin hän olisi vaipunut muistoihinsa. Niin on käynyt viime aikoina yhä useammin.

– En minä nuku. Lepuutan vain silmiäni, vanha rouva selittää.

– On aina niin hauska nähdä sinua, rakas Ernestine. Kävisit useammin. Lapsista, Mariesta ja Charlottesta, ei ole puhekumppaniksi, vaikka mielellään kuuntelevatkin vanhan naisen muisteluita.

– Istu nyt mukavasti. Tunnen nenässäni vastaleivotun vehnäsen

tuoksun. Minna se kovasti touhuaa joulua. Ja onhan se vuoden suurin juhla. Kun näen lasten innostuneen odotuksen, koen itsekkin uudelleen joulun ajan taianomaisen tunnelman. En tiedä, kuinka monta joulua vielä näen. Olenkin jo niin vanha, että joutaisin pois.

– Sinäkö muka vanha! Rouva Moltke sanoo juuri sen, mitä arvelee naapurinsa haluavan kuulla. – Enpä juuri tunne toista, jonka aivot toimisivat sinua paremmin.

– Pitäisikö tuotakin uskoa! Kuitenkin muistan kuin eilisen päivän, kun Ottilie von Pogwisch oli menossa naimisiin suuren runoilijan Wolfgang von Goethen pojan August von Goethen kanssa.

Tapaus Heinke

– Eihän se juuri rakkautta ollut. Ottilie oli ihastunut majuri Kleistin adjutantiin, preussilaiseen upseeriin Ferdinand Heinkeen, johon hän oli tutustunut Adele Schopenhauerin kautta. Adelekin oli ihastunut Heinkeen, mutta koska Ottilie oli paljon kauniimpi, Heinke suosi tätä.

– Miksei hän mennyt naimisiin Ferdinand Heinken kanssa? Rouva Moltke ihmettelee

– Heinkellä ei ollut tarkoitustakaan naida Ottilieta. Hän oli jo lupautunut menemään naimisiin Breslausta kotoisin olevan Charlotte Wernerin kanssa. He kirjoittelivat toisilleen. Ottilie ei tiennyt siitä mitään.

31-vuotias Heinke oli joutunut Weimariin saksalaisten sotajoukkojen jäännösten palatessa kotiseuduilleen Napoleonin vastaan käydyistä taisteluista. Urhoollisuudestaan palkittu upseeri oli saanut tehtäväkseen vastata haavoittuneiden sotilaiden hoidon valvonnasta weimarilaisessa sairaalassa.

Iltaisin nuori mies varmaan halusi unohtaa ikävät asiat ja heittäytyi siksi huvitusten pyörteisiin paikallisen nuorison kanssa. Weimarin parempien perheiden nuoret viettivät varsin mukavaa elämää, saivat vapaasti valita harrastuksensa, seurustella ja huvitella mielensä mukaan.

– Nuori Ottilie oli kaikkien seurueiden keskipiste. Hän oli kuvankaunis, henkevä, hauska ja innostunut. Hänellä oli suuret siniset sil-

mät ja kullanvaaleat hiukset, Gertrude Rosener kuvailee nuorta Ottilieta. – Niin viehättävää tyttöä ei millään voinut olla huomaamatta.

Aatelisneito Ottilie von Pogwischin viehättävyyttä lisäsi myös se, että hänellä oli hyvä yleissivistys. Hän oli kielitaitoinen, kirjallisesti lahjakas ja hänellä oli myös kaunis altoääni, joiden avujen takia hän oli jo lapsena tehnyt vaikutuksen runoilija Goethen Ottilien ja hänen sisarensa Ulriken vierailessa Frauenplanin talossa äitinsä, hovin päähovineidon Henriette von Pogwischin kanssa. Perheet olivat paljon tekemisissä keskenään, ja niinpä Ottilie oli jo lapsesta asti tuntenut myös runoilijan ainoan pojan Augustin.

Ottilie oli välittömästi rakastunut komeaan upseeriin. Tytön huomiota herättävä flirttailu ei jättänyt arvailuille sijaa. Heinke esiintyi tytön rinnalla teatterissa, juhlissa ja yhteisillä kävelyretkillä.

Kun Heinke sai uudelleen kutsun taisteluihin, hän yllättäen lähti mielellään. Arveltiin hänen pelkäävän sitoutumista liiaksi omistavan kiihkeästi rakastuneeseen Ottilieen. Jäähyväiskutsuilla Ottilie kuuli tuolloin ensimmäisen kerran mainittavan Heinken tulevan vaimon nimen.

– Juhlittiin kuten aina ennenkin. Naurettiin, tanssittiin ja kohoteltiin maljoja. Ottilien ei ollut helppoa yhtyä ilonpitoon. Tytön kyyneleistä ei ollut tulla loppua hänen ollessaan kaksistaan elämänsä suuren rakkauden kanssa. Ottilie oli valtavan epätoivoinen. Se oli kauheaa.

Gertrude Rosener vapisee vieläkin katkeria jäähyväistunnelmia muistellessaan.

Tutustuessaan Ottilie von Pogwischin Gertrude Rosener oli vasta kasvava tyttönen, kun Ottilie oli jo varhaisessa nuoren neidon iässä. Jostain syystä Ottilie oli ottanut Gertrude Schönerin uskotukseen. Apteekkari Schönerin perhe oli Goethen perhetuttuja Friedrich Schillerin ja jenalaisen kirjankustantaja Frommannin kautta. Gertrude ja hänen kaksossisarensa Elfi nähtiin vieraina Goethen Frauenplanin kodin illanvietoissa.

Gertrude arveli luottamussuhteen johtuneen juuri ikäerosta. Ehkä itseään nuoremmalle oli helpompi puhua tunteistaan kuin esimerkiksi samanikäiselle Adele Schopenhauerille, vaikka tämä olikin Ottilien paras ystävätär. Olihan Adele tavallaan myös kilpailija.

Adele oli aina tienyt olevansa vähemmän viehättävä miesten silmissä kuin ylivoimainen ystävänsä ja oli luopunut Heinken taivoittelusta jo alkumetreilla. Adelen etuja olivat hänen hyväsydämissyytensä ja loistava älynsä, kirjallista salonkia pitävän äitinsä Johanna Schopenhauerin perintönä, jonka hän jakoi veljensä Arthurin, tulevan filosofin kanssa.

– Heinke ei kenties kuitenkaan ollut täysin valmis lopulliseen eroon, koska palasi jo viikon jälkeen Weimariin viettämään uutta vuotta. Ottilien toivo heräsi taas.

Avioliittoikässä olevaa upseeria esti kosimasta jo käytäntö, jonka mukaan aatelliset ja porvarilliset menivät vain vertaistensa kanssa naimisiin.

Sen jälkeen Ferdinand Heinke katosi lopullisesti Ottilien elämästä, ja jätti jälkeensä kaipuun, joka ei koskaan hellittänyt.

– Sisar Ulrike säästyi kaikelta tuolta. Hän ei tainnut koskaan edes haaveilla avioliitosta, Ernestine Moltke arvelee. – Kenties sisaren kohtalo pelotti häntä. Hänen elämästään tuli paljon vaatimattomampi kuin sisarensa, joka ei tainnut koskaan myöhemminkään saavuttaa tavoittamaansa.

Kuullessaan raollaan olevan oven välistä Pogwischin tyttärien naima-huolista Minna asettaa silitysraudan syrjään vilkaistaakseen keittiön ikkunasta, mitä perheen tyttäret Charlotte ja Marie puuhailevat pihamaalla.

Kas, aamulla alkanut lumisade on yltynyt! Lapset yrittävät innokkaasti saada pyörityksi palloja nuoskasta lumesta. Ylpeät luomuksensa he ovat asettaneet riviin hangelle.

Rouva Moltke jatkaa uteluaan: – Ja sitten hän meni naimisiin Johann Wolfgang von Goethen pojan Augustin kanssa?

– Ottilie ei kuitenkaan pitänyt ajatuksesta jäädä kokonaan naimattomaksi. Hän alkoi pohtia mahdollisuutta mennä naimisiin Augustin kanssa. August oli kiinnostunut, ja Ottiliestä alkoi tuntua, että hän kenties voisi olla naimisissa Augustin kanssa.

Weimarilaiset eivät juuri arvostaneet August von Goethea, ja heidän alkanutta seurusteluaan kummeksuttiin.

– Tiedän, että Ottilieta oli aina kiehtonut Goethen koti Frauenplanilla, Gertrude Rosener sanoo. – Ajatus päästä talon ensimmäiseksi

naiseksi alkoi välkkyä mielenmuutoksen taustalla.

Rouva Moltkella on enemmän tietoa: – Olen kuullut, että Goethe oli itse rakastunut lahjakkaaseen Ottilieen. Mutta tuntui soveliaamalta näyttää tyttö pojalle Augustille, koska hän itse oli jo ehtinyt avioitua Christiane Vulpiuksen kanssa. Rahvaanomaista Christianea ei voinut edes verrata henkevään Ottilieen.

– Ottilien äiti Henriette oli avioliittoa vastaan, Gertrude Rosener paljastaa. – Henriette suorastaan inhosi Goethea. Mutta Henriettella ei loppujen lopuksi ollut sananvaltaa, koska Goethe oli vaikutusvaltainen henkilö Weimarissa, ja kuka häntä olisi uskaltanut vastustaa. Varsinkin, kun Ottilielikin oli valmis ottamaan askeleen tuttuun tuntemattomaan.

Henriette oli hienoa vanhaa danzigilaista sotilasaatelisukua, Henckel von Donnersmarck, paljon hienompaa kuin uusaatelininen von Goethe, ja ylpeä siitä. Mutta hänen ylpeytensä oli saanut kovan kolauksen hänen jouduttuaan äitinsä, kreivitär Eleonore Luise Ottilie Henckel von Donnersmarckin, vaatimuksesta eroamaan Kuurinmaalla asuvasta miehestään, majuri Wilhelm Julius von Pogwischista, joka oli peleissä menettänyt suuren omaisuutensa. Henriette oli pakotettu ansaitsemaan elantonsa herttuatar Luisen hovineitinä. Asunto oli järjestynyt hovin omistaman rakennuksen mansardikerroksesta. Siellä hän asui kahden tyttärensä, Ottilien ja Ulriken, kanssa.

Molemmat tyttäret, Ottilie ja Ulrike, oli saatava naitetuiksi. Ja olihan tavallaan imartelevaa, että juuri hänen tyttärensä kelpasi kaupungin huomattavimpaan perheeseen.

Gertrude Rosener huokaa. – Vaikka Ottilien sydän oli murtunut, hän esitti varsin vakuuttavasti roolinsa kihlattuna ja morsiamena, eikä kukaan Adele Schopenhaueria ja minua lukuun ottamatta tiennyt, mitä hän sisimmässään ajatteli.

– Ottilie ei koskaan lakannut rakastamasta kadotettua Heinkea ja suri loppuelämänsä menetettyä onnea, Gertrude Rosener paljastaa.

– Et tainnut itsekään olla Goethen suurin ihailija, Ernestine Moltke huomauttaa.

– En voi kieltää, etteikö hän olisi ollut varsin rakastettava minua kohtaan. Olin aina lämpimästi tervetullut perheeseen. Ottilien ystä-

vänä. Goethe oli ystävällinen kaikille Ottilien ystävättäriille. Luulen, että hän tällä asenteellaan yritti vain saada meitä ihailijoikseen. Minulla on mielikuva, että hän oli varsin turhamainen ja oman maineensa lumoissa.

– Siihen aikaan hän taisi olla Marianne von Willemerin lumoissa, Ernestine Moltke huomauttaa terävästi.

– Hän oli milloin minkäkin lumoissa, mutta silloin hän oli jo aika vanha ja Willemer historiaa, Gertrude Rosener kuittaa huomautuksen.

– Tosin Frankfurtissa asuva Willemer pysyi ystävällisissä väleissä Goethen perheen kanssa. Kun vanha Goethe tarvitsi pojanlapsilleen Frankfurtista erikoisia lahjoja, hän kääntyi Mariannen puoleen.

– Voinko kysyä suoraan, ehdotteliko hän sinulle koskaan mitään?

– Minä en koskaan ole ollut hänen naistyyppiään. Enkä varmaan olisi huolinutkaan. En tosin tiedä, teinkö kovin hyvää naimakauppaa, kun suostuin Ludwig Rosenerin vaimoksi. Hän oli sentään hallintoneuvos ja vanhempieni mielestä varteenotettava mahdollisuus. Ja rakastinhan minä häntä omalla tavallani. Hän ei myöskään ollut niitä helpoimpia miehiä.

– Tiedän. Olen kuullut asiasta, rouva Moltke sanoo.

– Vieläkö siitä vanhasta asiasta puhutaan, Gertrude Rosener päivittelee.

– No ei. Kaikki tietävät, että se oli tapaturma. Nykyään ihmetellään vain sitä, meneekö Liszt sittenkin ruhtinatar Sayn-Wittgensteinin kanssa naimisiin, rouva Moltke tietää kertoa.

– Mitä ihmettä! Liszt on minuakin paljon vanhempi. Eivätkö he ole olleet erossa jo vuositolkulla, vanha rouva ihmettelee.

– Ovat tietysti. Ruhtinatar viihtyy paavin helmassa. Liszt ei voi sietää koko miestä. Mutta nuo moraalisäännöt! Mitä moraalisääntöjä siinä on, että taputtelee itseään viisikymmentä vuotta nuorempia naisia? Adelheid von Schorn, Lisztin oppilaita hänkin, kehuu Lisztin kummallista vetovoimaa. ”Kun hän katsoo silmiin ja suutelee kädelle, väristykset kiirivät pitkin selkäpiitä.” Sopii kysyä minne.

– Ihmettelen sitä, koska Adelheid on aina ollut varsin järkevä. Kuitenkin hyvin tunteellinen, Gertrude Rosener huomauttaa. – Mutta mitä menneistä, Ottiliekin on ollut kuolleena jo kahdeksan vuotta.

Rouva Moltke ei malta antaa suuren runoilijan miniän maata rauhassa haudassaan, vaan jatkaa utelua.

– Muistan oikein hyvin, kun Ottilie vaellusvuosiensa jälkeen palasi Weimariin 1870-luvulla. Saksa kelpasi taas, kun sota Ranskaa vastaan oli voitettu ja Elsass Lothringen valloitettu takaisin. Kansallismielinen Ottilie oikein puhkui isänmaallisuutta.

Ottilie oli tuolloin jo iäkäs, kuten myös sisar Ulrike, jonka kanssa hän oli onnistunut asettumaan asumaan Goethen talon ylimpään kerrokseen, missä oli asunut avioliittoaikoinaankin.

– Kun kävin häntä tervehtimässä, hän oli kovin ilahtunut ja jutteli yhtä innokkaasti kuin nuorempana. Hänen hiuksensa olivat sievästi kiharretut kuten nuorilla tytöillä, väri vain oli muuttunut vaaleanharmaaksi. Ei ollut kovin vaikea huomata, että puhuminen tuotti hänelle vaikeuksia, koska hän kärsi monenlaisista vaivoista kuten särkevistä kasvolihaksista.

Gertrude Rosener kuvailee Ottilien kodin sisustusta:

– Salongiksi kutsutussa olohuoneessa hän otti vastaan vieraitaan. Sinne hän oli kerännyt muistoja menneisyydestään. Hänellä oli englantilaisen ystävättärensä taidekeräilijä Sibylle Mertens-Schaaffhausenin jäämistöstä antiikkiesineitä, lamppuja ja maljakoita. Siellä oli Wienistä tuotuja biedermeier-huonekaluja. Seinällä oli Stielerin maalaama muotokuva vanhasta Goethesta ja pojanpojasta Waltherista. Ottilielle rakas herttua Urbinon kuva riippui seinällä. Pieni kuva aviomiehestä Augustista oli saanut kunnian päästä sisääntulo-oven yläpuolelle.

– Eikös hän pitänyt silloin tällöin taas teekutsuja. Ikivanha palvelija, Wilhelmine Bachstein, joka oli tullut taloon 13-vuotiaana jo Goethen aikana, valmisti teetä. Ruokaa ei tarjottu, vaan pelkästään kahta keksilajia.

Rouva Moltke ihmettelee vaatimatonta tarjoilua.

– Heillä ei ollut varaa muuhun, vanha rouva selittää.

– Tiedän, että ateriat syötiin vasta myöhään vieraitten lähdettyä.

– Vieraita ei tiettävästi ollut paljon, rouva Moltke arvelee.

– Sisaren Ulriken lisäksi salongin teeseurueessa oli lähes aina poika Walther ja loppuaikoina Alvina Frommann, Gertrude Rosener muistelee.

– Hän oli arvostetun jenalaisen taidekustantajan Frommannin tytär. Goethe oli usein nähty vieras perheessä ja saanut nauttia Frommannin perheen ystävyydestä. Alvina halusi nyt antaa samaa takaisin muutettuaan viettämään vanhuuden päiviään pieneen tupaan Weimarin Deinharzgassella.

– Ei Goethe vieraillut Frommanneilla Alvinan takia, vaan siksi, että oli ihastunut perheen kasvattityttäreeseen Minna Herzliebiin, Gertrude Rosener täsmentää. – Minna oli aivan hurmaava, tummat suuret silmät, tuuheat kiharat hiukset ja sulokas olemus.

Alvina oli viimeisiä Ottilien elossa olevia nuoruudenystäviä. Ottilien paras ystävätär Adele Schopenhauer oli menehtynyt maksasyöpään jo parikymmentä vuotta aikaisemmin.

Gertrude Rosener tietenkin tunsi Alvina Frommannin, koska oli ollut usein vieraana Goethen talossa samanaikaisesti Alvinan kanssa.

– Hän oli opiskellut maalausta Berliinissä, teki ihania kukkatauluja ja kuvitti myöhemmin myös kirjoja. Alvina oli suosittu piirustuksen opettaja. Tunnetuin oppilaista oli Saksan keisarinna Augusta, Weimarin suurherttua Carl Alexanderin sisar. Keisarinna oli Alvinan ystävä tämän elämän loppuun asti.

Ernestine Moltke arvelee, ettei Alvinalla tainnut olla liikaa miespuolisia ihailijoita, koska hän oli ruma ja tyhmä.

– Ei hän suinkaan tyhmä ollut, vanha rouva korjaa.

– Hänen kauneutensa oli siinä, että hän oli niin hyväsydäminen. Hänen rakkautensa kohdistui työnsä lisäksi perheeseensä, ystäviinsä ja kasvattisarensa Minna Herzliebiin, joka myöhemmässä elämässään muuttui mieleltään epävakaaaksi ja tuotti paljon murhetta aviomiehelleen ja läheisilleen. Goethen pojanpojat Walther ja Wolfgang olivat hyvin kiintyneitä Alvina-tätiin, kuten myös Ulrike-tätiin, jotka molemmat olivat poikien turvana Ottilien ollessa omilla teillään.

Suurherttua Carl Alexander ei ollut unohtanut Goethen perhettä. Hän oli jatkuvasti yhteydessä lapsuuden aikaiseen leikkitoveriinsa Walther Goethen ja liittyi usein myös Ottilien teeseurueeseen. Ottilien teekutsuilla hän nautti hiljaisesta, sivistyneestä keskustelusta. Ikävistä asioista, sodasta, sairauksista ja sellaisesta ei puhuttu, vaan iloisista asioista, yhteisistä muistoista.

Ottilien ja Goethen avioliitto

– Miksi avioliitto Augustin kanssa epäonnistui? rouva Moltke haluaa tietää.

– Eikö ollut sentään hienoa päästä suuren runoilijan miniäksi ja asua hienossa talossa, joka oli runoilijan eläessä koko kaupungin keskipiste? Ja saihan Ottiliekin paistatella lapsineen Wolfgang von Goethen nerouden ja suuruuden loisteessa.

– Koska avioliitto ei perustunut rakkauteen, Gertrude Rosener toistaa. – Ottilie tuskin tajusi itsekään mennessään naimisiin Augustin kanssa, että hän oikeastaan mielsi menneensä naimisiin isä Goethen kanssa. Ottilie oli lapsesta asti jumaloinut suurta Goethea. Hänen oli lähes mahdotonta vastustaa halua asua saman katon alla palvomansa runoilijan kanssa.

Ottilien valintaa helpotti se, että Goethen vaimo Christiane kuoli avioliiton suunnittelun aikoihin. Ottilien ei tarvinnut kilpailla emännyydestä pelkäämänsä Christianen kanssa. Kun suruaika oli päättynyt, kihlautuneet avioituivat. Hääpäivänä oli kulunut tasan kolme vuotta Ottilien ja Heinken teiden erkaantumisesta.

Ottilie arveli avioliiton Augustin kanssa voivan hyvinkin onnistua ja alussa näytti siltä. August yritti kaikin tavoin täyttää vaimonsa toiveet. Hän oli huolehtinut siitä, että Goethen talon mansardikerroksen kolmetoista huonetta oli uudistettu. Ne olivat suorastaan yllelliset. August oli ahkera ja velvollisuudentuntoinen. Hän selviytyi hyvin isänsä hankkimasta hovivirkailijan työstä ja oli jonkin aikaa myös isänsä kirjallinen sihteeri. August yritti olla hyvä isä kolmelle lapselleen Waltherille, Wolfgangille ja Almalle.

– Ottilie ei vain osannut arvostaa sitä, vaan haikaili suurta kaikkienielevää intohimoa, ihailun kohteena olemista. Sellaiseen hän oli tottunut ja sellaista hän janosi koko elämänsä. Augustkin oli joutunut hylkäämään nuoruuden rakastettunsa isänsä vaatimuksesta. Se kaiversi häntä jatkuvasti. Ottilie ei ollut ainoa ”rakkauden marttyyri” perheessä

– Ferdinand Heinke oli menetetty. Jo avioliiton alkuvuosina Goethen perhepiiriin olivat pesiytyneet komeat nuoret englantilaiset miehet Charles Sterling ja Charles des Voeux, joiden kanssa Ottilie flirttaili avoimesti ja kalasteli heidän ihailuaan. Ottilie suunnitteli

ottavansa eron Augustista, mutta hänen äitinsä yritti saada haihattelevan tyttärensä pitäytymään avioliitossaan. Eronneena naisena hän olisi rahaton.

August ei katsellut vaimonsa touhuja sivusta ja siitä jo syntyi riitoja. Ottilie piti realistista, pedanttista miestänsä tylsänä. Ottilie oli mennyt naimisiin ”tylsän” Augustin kanssa, vaikka hänen viisas ystävättärensä Adele Schopenhauer oli siitä varottanut ja sanonut, ettei kahden niin erilaisen ihmisen avioliitto voi onnistua. ”August ei ymmärrä rakkaudesta mitään”.

August von Goethe ei ollut suuri rakastaja, mutta hän oli vastuullinen ja teki pitkiä päiviä hovin palveluksessa haluten näin olla viran hankkineen isänsä luottamuksen arvoinen.

Liiallinen työ ja lisääntynyt alkoholin käyttö koitui Augustin kohotaloksi. Hän oli nuorena kohtalaisen hyvän näköinen, mutta avioliiton aikana hänen kasvonpiirteensä ja vartalonsa muodot nopeasti veltostuivat siinä määrin, ettei hän tietenkään pystynyt ulkoisesti-kaan enää miellyttämään komeiden englantilaisnuorukaisten sokaisemaa vaimoaan.

August oli jo sairas ja yllirasittunut, kun vanha Goethe salli hänen lähteä Italiaan virkistäytymään. August oli jo kauan halunnut seurata isänsä jalanjälkiä.

– Ottilie oli iloinen siitä, että August lähti Italiaan. Salaa hän toivoi ettei August enää palaisi, Gertrude Rosener paljastaa. – Ottilien toive toteutuikin.

August von Goethe kuoli Roomassa, jonne hänet haudattiin protestanttiseen hautausmaahan. Kun Augustin tavarat myöhemmin palautettiin Weimariin, Ottilie joutui yllätyksekseen huomaamaan, että Augustin luona oli ollut nopeasti tapahtumeen kuoleman hetkellä Ottilien rakastaja Charles Sterling.

Ainoan pojan kuolema oli vanhalle Goethelle raskas kokemus. Lohduksi jäivät kolme lastenlasta pojat Walther ja Wolfgang ja tytär Alma.

– Alitajuisesti Ottilie synnyttikin lapset isä-Goethelle, mitä ilmaisua hän oli lapsesta asti käyttänyt palvomastaan runoilijasta, Gertrude Rosener arvelee.

– Ottilie kertoi silmät loistaen, miten tyytyväiseltä ”isä” oli näyt-

tänyt, kun Waltherin syntymän jälkeen ensimmäinen onnittelija, pääministeri Christian Gottlob Voigt, oli päättänyt onnittelupuheensa sanoin; jossa Hänen nimensä suuri perintö vihannoisi”.

– Goethe oli liikuttavan esimerkillinen isoisä. Hänellä oli aina aikaa lapsenlapsilleen. Hän keskusteli lasten kanssa kuin vertaistensa ja teki näiden kanssa pitkiä kävelyretkiä. Pojat saivat temmeltää vapaasti talossa ja puutarhassa leikkitovereittensa kanssa. Myöskään hänen kirjoitustyötään lapset eivät näyttäneet häiritsevän. Hän jopa oli antanut valmistaa Wolfgangille pienoiskirjoituspöydän omaan työhuoneeseensa.

Kaikesta päätellen rouva Moltke ei ole runoilija Goethen sen kummemmin kuin Ottilie von Goethenkaan suurin ihailija.

– Christianen kuoltua Ottilie jäi emännöimään Goethen taloa. Siihen hänellä ei ollut mitään edellytyksiä, koska hän ei ollut kiinnostunut taloudenhoidosta. Sääliksi kävi vanhaa miestä, sillä Ottilien sukulaiset ja tuttavat valtasivat talon niin, ettei runoilijalle jäänyt kuin jokin soppi omille töilleen.

Gertrude Rosener selittää, että Goethe kyllä oli havainnut miniänsä puutteet, vaikka ei sanonutkaan niistä mitään.

– Hän ei ymmärtänyt, miksi Ottilien piti jatkuvasti ostaa uusia vaatteita. Ottilie oli mieltynyt värikkäisiin, eksoottisiin vaatteisiin, joita hän saattoikin kantaa, koska oli sirorakenteinen. Ottiliella ei ollut minkäänlaista käsitystä rahasta ja taloudenpidosta. Hän oli kiinnostunut juhlista, vaatteista, ihailusta. Ja kyllähän Goethe myös oli huomannut Augustin ja Ottilien välien viilentymisen ja miniänsä flirttailun muiden miesten kanssa.

– Goethea Christiane Vulpiuksen ilmiselvät puutteet eivät myöskään aikoinaan tuntuneet häiritsevän, rouva Moltke huomauttaa. – Frauenplanilla oli tilaa vain yhdelle nerolle.

– Christiane Vulpius kyllä kärsi siitä, että Weimarin seurapiirit kartoivat häntä, vanha rouva Rosener tietää kertoa.

– Pilkallisesti sanottiin, ettei Christiane ollut tuonut liittoon muuta kuin runsaat kiharansa. Ihmisten oli vaikea käsittää, että sellainen nero kuin Goethe saattoi ottaa elinkumppanikseen Imin puistossa vastaan tulleen, Bertuchin tekokukKatehtaassa työskentelevän tytön. Christiane parka sai kokea suoranaista syrjintää. Hän oli jonkin-

lainen välttämätön paha, jota yritettiin kestää. Mutta tosiasia on, että Christiane oli mitä huolehtivin ja rakastavin puoliso.

– Se on totta, Ernestine Moltke myötäilee. – Jos muut naiset olivat Goethen muusia, niin Christiane taisi sittenkin olla hänen ainoa todellinen rakkautensa aivan käytännön tasolla.

– Voi vain kuvitella miltä pojasta Augustista tuntui elää perheessä, jossa vanhemmat eivät olleet naimisissa, Gertrude Rosener päivittele. – August oli jo seitsemäntoista, kun Goethe antoi vihkiä itsensä Jakobin kirkon sakaristossa Christianen kanssa.

– Mennessään seuraavana päivänä Johanna Schopenhauerin kirjalliseen salooniin, Goethe ylpeänä esitteli Christianen vaimonaan. Johanna otti Christianen hyvin vastaan. Vasta silloin muidenkin oli pakko hyväksyä Christiane tasapäiseksi seurapiirin jäseneksi.

– Ottilie huolehti vanhasta runoilijasta hyvin, Gertrude Rosener vakuuttaa. – Tällä ei ollut sijaa moitteille. Kun Ottilie tarkasteli elämänsä myöhemmin, hän sanoi runoilijan kaikinpuolisesta hyvinvoinnista huolehtimisen olleen hänen suurin elämäntehtävänsä.

Tärkeää Goethelle oli ainakin se, että Ottilie luki hänelle, piti seuraa hänelle ja vieraille. Ja näissä asioissa miniä loistikin. Hän oli kielitaitoinen ja sivistynyt ja nautti älykkäästä keskustelusta.

Frauenplanin kodissa kävi jatkuvasti vieraita. Loppuaikoina Goethe oli kuuluisa ulkomaita myöten. Kaikki halusivat tuoda lahjoja ja pyytää arvioita omista teoksistaan. Ottilie oli silloin emäntänä omassa elementissään. Hän oli kiinnostunut vieraiden asioista ja osasi keskustella näiden kanssa.

Goethelle kehittyi aikaa myöten erikoinen jäykkä virallinen minä ja yksityinen minä. Hän ei koskaan ojentanut kättään sellaisille vieraille, joista ei pitänyt, mutta saattoi olla erittäin tuttavallinen sellaisille, joiden kanssa saattoi käydä mielenkiintoisia keskusteluja ja oppia uusia asioita.

Jo silloin kun Gertrude Rosener oli vain kasvava tyttönen eikä mikään arvovieras, hän muisteli Goethen aina tiedustelleen kiinnostuneena, mitä mieltä hän oli erilaisista asioista, mitä oli tehnyt, mitä hän ajatteli. Hän oli myös kiinnostunut nuoren tytön pianonsoittopiirroista ja halusi joskus kuulla jonkin näytteenkin edistymisestä.

– Hänen uteliaisuutensa ja tiedonhalunsa oli kyltymätön, mutta

Kahvila-konditorian omistajan Arnold Rosenerin perheessä valmistaudutaan joulunviettoon kulttuurikaupunki Weimarissa 1880-luvulla. Joulusta tuleekin unohtumaton yllättävällä tavalla.

Perheen tytär Marie, joka on täyttänyt neljä vuotta vuoden pimeimpänä aamuyönä, talvipäivän seisauksen päivänä, laulaa joululaulun, joka antaa lupauksen valoisasta urasta laulajana.

Marie – Kukka valkein siivin on ”vanhanaikainen” lukuromaani romanttisine ja traagisine käänteineen.

Eila Sarkama-Voigt sai runsaasti kiitosta toimittajakautenaan oivaltavista ja luotettavista musiikkia käsittelevistä kirjoituksistaan. Hän on esiintynyt myös laulajana ja näyttelijänä.

Kirjoista sanottua:

”Oikealle lukijalle Marie-sarjasta on paljon iloa. Tutut taiteilijat, historian hahmot, teokset ja mennyt aika tuottavat jälleenmuistamisen tunteen. Marie läpäisee taidehistorian seikkailuineen.”

”Marie-kirjojen kirjoittajalla on hyvä yleissivistys, hän tuntee kirjoittamisen perinteen ja hallitsee suuria kokonaisuuksia”.

Romaanisarjan toinen osa ilmestyy vielä vuoden 2012 aikana.

